

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 28.11.2018
Tilvísun ÞÍ: 2018112438/0.1

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, þingskjal 367 – 314. mál. 149. löggjafarþing 2018-2019.

Þjóðskrá Íslands vísar til frumvarps dómsmálaráðherra um frumvarp til laga um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, þingskjal 367 – 314. mál, sem birt er á vef Alþingis. Athugasemdir stofnunarinnar fara hér á eftir.

Almennar athugasemdir

Þjóðskrá Íslands fagnar þeim áformum ráðherra um að setja fram frumvarp til laga um aðgerðir gegn peningabætti og fjármögnun hryðjuverka, þar sem m.a. er lögð ábyrgð á tilkynningarskylda aðila að kanna hvort framlögð skilríki séu í raun fullnægjandi og uppfylli skilyrði frumvarpsins sem viðurkennd skilríki. Að mati stofnunarinnar er það til bóta að tilkynningaskyldum aðilum beri skylda til þess að starfsmenn þeirra fái viðeigandi fræðslu og þjálfun við greiningu og mat á erlendum skilríkjum. Hefur efni frumvarpsins því snertifleti við starfsemi stofnunarinnar og jákvæð áhrif á áreiðanleika þeirra gagna sem Þjóðskrá Íslands miðlar áfram úr skráum sínum.

Eitt af meginhlutverkum Þjóðskrár Íslands er að annast almannaskráningu sbr. 1. gr. laga nr. 54/1962, um þjóðskrá og almannaskráningu. Samkvæmt 1. mgr. 19. gr. laganna veitir Þjóðskrá Íslands upplýsingar um aðsetur manna og önnur atriði samkvæmt skráum sínum og gögnum eftir reglum sem ráðherra setur. Þjóðskrá byggir á upplýsingum sem stofnuninni berast úr ýmsum áttum, bæði frá einstaklingum og opinberum aðilum. Meðal þess sem skráð er í þjóðskrá eru kennitölur manna, nöfn þeirra, lögheimili og aðsetur ef við á. Samkvæmt a-lið 2. mgr. 3. gr. laga nr. 70/2018 gefur þjóðskrá Íslands út kennitölur. Í c-lið sömu greinar segir að Þjóðskrá Íslands sjái um að viðhalda og láta í té stofn til útgáfu vegabréfa til íslenskra ríkisborgara og annarrar skilríkjaútgáfu á vegum hins opinbera eða samkvæmt sérlögum. sbr. einnig lög nr. 136/1998 um vegabréf og lög nr. 25/1965 um útgáfu og notkun nafnskírteina. Þá gefur stofnunin út rafrænt auðkenni.

Í þjóðskrá eru skráðar tiltekna grunnupplýsingar s.s. kennitölur einstaklinga sem eru eða hafa verið skráðir til lögheimilis á Íslandi og íslenskra ríkisborgara búsettir

erlendis auk breytinga á þeim. Þjóðskrá er grundvöllur ákvarðana um réttindi og skyldur einstaklinga með lögheimili á Íslandi og íslenskra ríkisborgara t.d. ákvörðun um skattskyldu, kosningarétt, rétt á íslensku vegabréfi, aðgang að ýmsum réttindum sem grundvallast t.d. á lögheimili eða hjúskaparstöðu.

Þá heldur Þjóðskrá Íslands kerfiskennitöluskrá (utangarðsskrá), þar eru skráðir einstaklingar sem hafa aldrei átt lögheimili á Íslandi. Þeir einstaklingar sem eru skráðir á kerfiskennitöluskrá fá útgefna kerfiskennitölu (áður utangarðskennitala). Um er að ræða einkvæmt auðkenni fyrir einstaklinga, gefið út til notkunar fyrir hið opinbera til auðkenningar á í opinberum skráum, sem ekki þurfa eða uppfylla ekki skilyrði til skráningar í þjóðskrá og þar með ekki skilyrði þess að eiga lögheimili hér á landi. Einungis íslenskir lögaðilar geta sótt um kennitölu fyrir erlenda ríkisborgara. Með umsókninni staðfestir lögaðili að hann sækir um kennitöluna vegna sérstakrar nauðsynjar sbr. ofangreint viðmið og til eigin notkunar.

Skráning á kerfiskennitöluskrá er almennt eingöngu viðhöfð fyrir einstaklinga sem dvelja skemur en 3-6 mánuði á Íslandi eða hafa enga viðdvöl á hér á landi. Skráningin veitir engin réttindi á Íslandi. Ef erlendur ríkisborgari hyggst dvelja lengur en 3-6 mánuði á Íslandi og njóta réttinda hér á landi þá ber honum að sækja um lögheimilisskráningu sbr. ákv. lögheimilislaga nr. 21/1990 og útlendingalaga nr. 80/2016.

Helstu ástæður þess að sótt er um kerfiskennitölur er vegna vinnu í stuttan tíma hér á landi og vegna viðskipta s.s. fasteignakaupa.

Það sem af er þessu ári hefur Þjóðskrá Íslands gefið út 10.345 kerfiskennitölur. Þar af eru 2739 kerfiskennitölur þar sem ástæða umsóknar er viðskipti eða umsóknaraðili er banki. Rétt er að geta þess að umtalsverð fjölgun hefur verið á málum þar sem grunur leikur á að framvísað sé fölsuðum skilríkjum við umsókn einstaklinga um kerfiskennitölur. Þjóðskrá Íslands hefur hafnað slíkum umsóknum og vísað málum til lögreglu til frekari skoðunar. Á árinu 2018 hefur Þjóðskrá Íslands hafnað 826 umsóknum um kerfiskennitölur þar af 304 þar sem sótt var um slíka kennitölu vegna viðskipta.

Í 18. tl. 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins eru talin upp þau skilríki sem teljast sem viðurkennd persónuskilríki, þar á meðal ökuskírteini. Samkvæmt orðanna hljóðan er verið að opna á að erlend ökuskírteini teljist til viðurkenndra persónuskilríkja. Það er reynsla Þjóðskrár Íslands að slík skilríki eru að allskonar formi og erfitt er að meta hvort um er að ræða fölsuð skilríki eða ekki. Telur Þjóðskrá Íslands því að erlend ökuskírteini ættu ekki að teljast til viðurkenndra persónuskilríkja.

Í frumvarpinu eru taldir upp hvaða aðilar falla undir gildissvið þess og teljast því sem tilkynningarskyldir aðilar sbr. 17. tl. 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins. Þar eru aðilar eins og Fjármálafyrirtæki, endurskoðunarfyrirtæki, lögmannsstofur, lögmenn, fasteignasölur og fasteigna-, fyrirtækja- og skipasalar. Allir sem hér eru taldir hafa sótt um kerfiskennitölur til Þjóðskrár Íslands fyrir umbjóðendur sína vegna viðskipta eða vinnu.

Í 10. gr. frumvarpsins, könnun áreiðanleika upplýsinga um viðskiptamenn er kveðið á um að einstaklingur sanni á sér deili með framvísun viðurkenndra persónuupplýsinga áður en samningssambandi er komið á eða áður en viðskipti eiga sér stað. Þannig ber tilkynningarskyldum aðila að sannreyna þær upplýsingar þ.e. að skilríkjum sem framvísað er séu viðurkennd, í skilningi frumvarpsins.

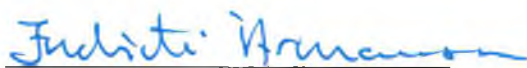
Samkvæmt 1. mgr. 33. gr. frumvarpsins, er lýtur að þjálfun starfsmanna, skal tilkynningarskyldur aðili sjá til þess að starfsmenn, þar á meðal umboðsmenn, dreifingaraðilar og starfsmenn útibúa, hljóti og öðlist viðeigandi þekkingu á ákvæðum frumvarpsins, reglugerðum og reglum sem settar eru á grundvelli þess. Þjóðskrár Íslands fagnar þessu ákvæði, þ.e. að ríkari kröfur eru lagðar á herðar tilkynningarskyldra aðila að sannreyna að framlögð skilríki uppfylli skilyrði frumvarpsins. Þetta þýðir að þegar einstaklingur óskar eftir því við tilkynningarskyldan aðila að annast milligöngu um umsókn um kerfiskennitölu til Þjóðskrár Íslands, þá skuli kannað með öyggjandi hætti að skilríkið uppfylli skilyrði frumvarpsins. Eins og segir í greinargerð frumvarpsins um 1. mgr. 3. gr. *“Hér er þó lögð til sú breyting að undir viðurkennd persónuskilríki falli einnig nafnskírteini sem gefin eru út af erlendum stjórnvöldum sem eru til þess bær. Tilkynningarskyldum aðilum sem byggja áreiðanleikakönnun á nafnskírteinum gefnum út af erlendum stjórnvöldum ber að tryggja að um viðurkennd persónuskilríki sé að ræða, í skilningi laganna, t.d. með því að setja sig í samband við útgefanda þess en upp hafa komið tilvik þar sem framvísað hefur verið fölsuðum nafnskírteinum. Tilkynningarskyldum aðilum ber, með vísan til 33. gr. frumvarpsins, að tryggja að starfsmenn hljóti viðeigandi fræðslu og þjálfun við greiningu og mat á erlendum skilríkjum. Meginreglan er að tryggja ber að um frumskilríki sé að ræða“.*

Þjóðskrár Íslands tekur heilshugar undir efni frumvarpsins sem snýr að áreiðanleikakönnun tilkynningarskyldra aðila á skilríkjum og þar með að tryggt verði að skilríkin falli undir skilgreininguna sem viðurkennd persónuskilríki. Eins og áður greinir hefur Þjóðskrár Íslands orðið vör við fjölgun á framlagningu falsaðra skilríkja. Með þessari skyldu sem lögð er á herðar tilkynningarskyldra aðila má telja líkur á að slíkum tilfellum fækki.

Rétt er að vekja athygli á að engar reglur eru til staðar um útgáfu kerfiskennitalna. Nú stendur yfrendurskoðun á lögum um þjóðskrá og almannaskráningu yfir og gert er ráð fyrir að þar verði að finna reglur um útgáfu kennitalna. Nauðsynlegt að löggjafinn ákveði að setja á reglur um útgáfu þeirra og meðal annars hvort umsóknarferlið eigi ekki vera í höndum opinbers aðila.

Þjóðskrá Íslands getur, sé þess óskað, mætt á fund Efnahags- og viðskiptanefndar og skýrt umsögn þessa nánar.

F.h. Þjóðskrár Íslands

Indriði Björn Ármannsson
Lögfræðingur